

Del III – integrert rapportering:

Helhetlig rapportering av finansiell og ikke-finansiell informasjon

Artikkelen er forfattet av:

Master i rettsvitenskap
Pål Brun
Senior Manager og tjenesteansvarlig for Corporate Governance & Sustainability i PwC Risk Advisory Services.

Statsautorisert revisor, Master in Management
Mari Vonen
Manager i PwC Risk Advisory Services

MBA, BSc i økonomisk historie
Hanne Thornam
Senior Associate i PwC Risk Advisory Services.

rapportering kan bety i praksis for det enkelte selskap og gi noen eksempler fra selskaper som blir sett på som pionerer innenfor integrert rapportering. Til slutt vil vi reise spørsmålet om hvordan integrert rapportering vil påvirke revisor og hvilke muligheter dette gir for revisorbransjen.

tering. Når det gjelder finansiell rapportering, har den globale finanskrisen og en rekke finanskandaler det siste tiåret ført til at mange interessenter har begynt å stille spørsmål ved relevansen og påliteligheten til årsrapport og årsregnskap som grunnlag for å ta beslutninger. Erkjennelsen er ikke ny. Allerede i 1999 utviklet PwC eksempelvis et rammeverk for «ValueReporting» der målsettingen var å redusere forventningsgapet mellom kapitalmarkedets ønsker om informasjon og den informasjonen selskapene faktisk gir. Rammeverket la opp til at selskaper, ved å kombinere både kvalitativ og kvantitativ prestasjonsmåling og selskapsrapportering, skulle publisere informasjon om de faktorene som ligger til grunn for selskapets fremtidige inntjening.² En annen utfordring ved finansiell rapportering er en stadig økende kompleksitet som gjør det vanskelig for investorer å forstå de reelle resultatene og den reelle finansielle stillingen til et selskap med utgangspunkt i den finansielle rapporteringen.

I del I og del II har vi vist at selskaper med en systematisk og god bærekraftsrapportering ligger i forkant av fremtidige lovkrav og reguleringer, og at en slik rapportering kan ha positiv betydning for tilgang på kapital og bidra til lavere kapitalkostnader. Temaet for denne artikkelen er integrert rapportering, dvs. hvordan bærekraftsrapporteringen i større grad kan integreres **med den finansielle** rapporteringen.

Internasjonalt er dette et tema som står høyt på agendaen, bl.a. som følge av opprettelsen av International Integrated Reporting Committee og King III-kravene til børsnoterte selskaper i Sør-Afrika. Vi vil i denne artikkelen gi en presentasjon av konseptet integrert rapportering og internasjonale initiativer og utviklingstrekk. Videre vil vi redegjøre for hva integrert

Hva er integrert rapportering?

The King Report on Governance for South-Africa (King III) definerer integrert rapportering som «*a holistic and integrated representation of the company's performance in terms of both its finance and its sustainability*». En integrert rapport gir m.a.o. brukerne et helhetlig bilde av selskapet gjennom å inkludere ikke-finansiell informasjon om miljømessige, sosiale og styringsrelaterte aspekter, i tillegg til den finansielle informasjonen. Integrert rapportering bygger bl.a. på erkjennelsen av at investorer kjøper aksjer basert på mer enn selskapets finansielle stilling på en gitt dag. Investeringsbeslutningen fattes på grunnlag av den økonomiske verdien som inkluderer ikke-regnskapsførte forhold som fremtidig inntjening, merkevare, goodwill, dyktigheten til styret og ledere, omdømme, strategi og andre bærekraftsrelaterte aspekter.¹ Formålet med integrert rapportering er å gi brukerne bedre mulighet til å vurdere selskapets evne til verdiskapning på kort, medium og lang sikt.

Behovet for og utviklingen av integrert rapportering har bl.a. oppstått som følge av utilstrekkeligheten i dagens rammeverk for finansiell rapportering og bærekraftsrapportering.

Dagens praksis for bærekraftsrapportering har også flere iboende svakheter³. Eksempelvis har informasjonen i for liten grad hatt den tilstrekkelige kvaliteten til at investorer har kunnet benytte denne som et grunnlag for sine investeringsbeslutninger. Videre har bærekraftsrapporteringen i stor grad vært frikoblet fra selskapets forretningsstrategi og finansielle rapportering. Trenden mot integrert rapportering henger nært sammen med at flere selskaper nå også har begynt å integrere hensyn til bærekraft i strategi, forretningsprosesser og virksomhetsstyring.

2 «Publisering av ikke-finansiell informasjon i årsregnskapet», Magma 6/2001, artikkel av Eli Moe-Helgesen, Anders Hoff og Joar Johnsen.

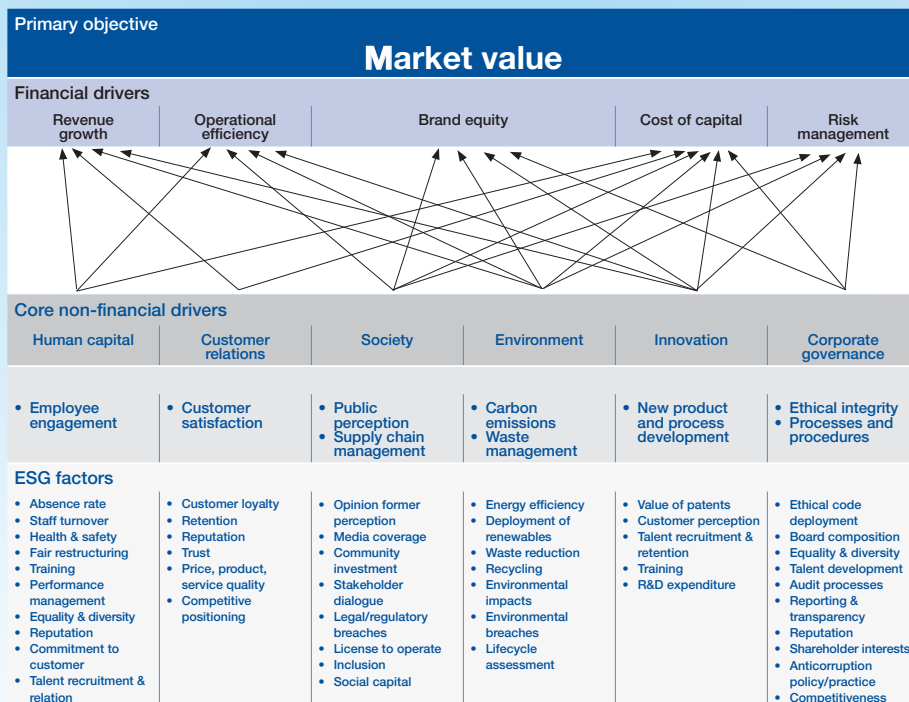
3 Jf. Beskrivelsen av dette i vår første artikkel om bærekraftsrapportering i Revisjon og regnskap nr. 8/2010 En av studiene vi henviste til var «Unsustainable Reporting» av Professor Graham Hubbard. Denne ble presentert i mars 2009, og var basert på en gjennomgang av bærekraftsrapporteringen i 30 store globale selskaper i tre forskjellige bransjer.

1 The King Code of Governance for South Africa 2009.

I en tid da stadig flere institusjonelle investorer ønsker mer informasjon om sosiale, miljømessige og styringsrelaterte forhold når de tar sine investeringsbeslutninger, er det behov for større åpenhet omkring de ikke-prisede kostnader (eksternaliteter) som selskapets virksomhet påfører samfunnet og omgivelsene. En nylig fremlagt rapport fra World Economic Forum peker på integrert rapportering som en viktig forutsetning for å fremme bærekraftige investeringer: «*The process of transition towards a more mainstream acceptance of sustainable investing is a «chicken-and-egg» situation: more investors will consider ESG⁴ information only when more corporations provide it; more corporations will provide ESG information only when more investors demand it. To accelerate this process of transition, leadership from all stakeholders across and around the investment value chain is required*».⁵ En av de konkrete anbefalingene i den nevnte rapporten er at standardsettere utvikler standarder for bærekraftsrapportering og fremmer integrert rapportering. Gjennom å synliggjøre sammenhengen mellom finansielle og ikke-finansielle resultatindikatorer, vil integrert rapportering gi bedre og mer utfyllende informasjon om selskapets evne til langsiktig verdiskaping og da spesielt hvordan makroøkonomiske, samfunnsmessige og miljømessige faktorer innvirker på denne, se figuren.

Integrert rapportering handler om å gjøre selskapsrapporteringen mer relevant og gi investorer og andre interessenter bedre mulighet til å gjøre en helhetlig vurdering av et selskap. En integrert rapport:

- gir et tydelig bilde av selskapet slik ledelsen ser det
- beskriver hvordan selskapet blir påvirket av eksterne faktorer og megatrender og hvilke risikoer og muligheter dette fører til for selskapet
- beskriver selskapets strategi og hvilke nødvendige ressurser og eksterne relasjoner selskapet har på plass for å nå sin strategi
- beskriver hvilke kort- og langsiktige mål selskapet har og hvordan selskapet belønner ledelsen og medarbeiderne for å nå disse målene
- beskriver virksomhetens resultater i forhold til strategi og de kort- og langsiktige mål⁶

Source: EABIS, September 2009

Figur 1: Sammenhengen mellom ESG-faktorer og finansielle verdidrivere

I tillegg til å gi bedre og mer relevant informasjon til investorer og andre viktige interessenter, viser erfaringer at integrert rapportering også kan føre til en bedre og mer effektiv styring av selskapet. Integrert rapportering innebærer at styret får økt oppmerksomhet om og bevissthet på selskapets bærekraftsutfordringer, og bidrar til å sikre kontinuerlig fokus og oppfølging av disse utfordringene i hele selskapet.

Integrert rapportering – internasjonale initiativer og utviklingstrekk

Internasjonalt har integrert rapportering fått økende oppslutning i etterkant av den globale finanskrisen. En viktig driver har vært krav fra investorer om utvidet rapportering av ikke-finansiell informasjon som et supplement til finansiell rapportering.

Etablering av International Integrated Reporting Committee (IIRC)

I august 2010 tok Global Reporting Initiative (GRI) og den britiske stiftelsen Accounting for Sustainability⁷ initiativ til å opprette en komité (International Integrated Reporting Committee) med målsetting om å utvikle et globalt rammeverk for

integrert rapportering. IIRC's formålsparagraf er: «*To create a globally accepted integrated reporting framework which brings together financial, environmental, social and governance information in a clear, concise, consistent and comparable format. The aim is to help with the development of more comprehensive and comprehensible information about organisations, prospective as well as retrospective, to meet the needs of a more sustainable, global economy.*»⁸

IIRC støttes av en bred gruppe av aktører som International Accounting Standards Board (IASB) og Financial Accounting Standards Board (FASB), som fastsetter internasjonale standarder og regler for finansiell rapportering, International Organisation of Securities Commissions, som utvikler og fremmer internasjonale standarder for regulering på tvers av finansmarkeder, store børsnoterte selskaper, International Federation of Accountants og de fire store revisjonsselskapene PwC, Deloitte, Ernst & Young og KPMG.

Målet til IIRC er å presentere utkast til rammeverk og retningslinjer for integrert rapportering i løpet av første halvår 2011. Videre arbeides det med å få integrert rapportering som tema på G20-toppmøtet i november 2011 og på agendaen til møtet i World Federation of Exchanges i oktober 2011. Integrert rapportering var også et

4 Environment, Social and Governance.

5 «Accelerating the Transition towards Sustainable Investing», World Economic Forum, februar 2011.

6 «Integrated reporting: What does your reporting say about you?», PwC rapport, mars 2010.

7 Accounting for Sustainability er en britisk stiftelse etablert av Prince Charles, og som bl.a. har lansert et rammeverk for å knytte sammen rapportering på resultatindikatorer innenfor bærekraft/samfunnsansvar med den finansielle rapporteringen; Connected Reporting Framework. Mer informasjon på: www.accountingforsustainability.org/

8 IIRC hjemmeside: www.integratedreporting.org

tema på World Economic Forum i Davos i januar 2011.

Krav om integrert rapportering til børsnoterte selskaper i Sør-Afrika

I Sør-Afrika krever King Code of Governance (King III) at børsnoterte selskaper utarbeider én integrert årsrapport som fokuserer på selskapenes påvirkning på den økonomiske, miljømessige og sosiale sfære. Johannesburgbørsen har en «følg eller forklar»-tilnærming til King III tilsvarende NUES-anbefalingen i Norge.

Som en oppfølging av King III-kravene til integrert rapportering, presenterte Integrated Reporting Committee of South-Africa verdens første rammeverk for integrert rapportering i januar 2011.⁹ Dette rammeverket inneholder bl.a. en klargjøring av rapporteringsprinsipper, herunder prinsipper for å definere omfang og avgrensning av rapporten, prinsipper for å velge ut hva rapporten skal innholde, og prinsipper for å sikre tilstrekkelig kvalitet på den rapporterte informasjonen. Videre gis det forslag til elementer som bør være med i rapporten, herunder:

- Rapportprofil, som bl.a. inkluderer opplysninger om rapporteringsperiode, omfang og avgrensning av rapporten, og rapporteringsprinsipper som er anvendt.
- Oversikt over organisasjon, forretningsmodell og styringsstruktur

- Forståelse av konteksten som selskapet opererer innenfor. Dette innbefatter bl.a. en beskrivelse av utfordringer og trender som kan påvirke selskapets virksomhet og den påvirkningen selskapet har på samfunnet og omgivelsene. Videre en vurdering av forholdet til selskapets interesser og hvordan dette kan påvirke selskapets evne til fremtidig verdiskaping, samt en redegjørelse for selskapets viktigste risikoer og muligheter.
- Strategiske mål, kompetanse, KPI-er¹⁰
- Redegjørelse for selskapets resultater. Dette inkluderer finansielle resultater, men også andre resultatindikatorer som viser i hvilken grad selskapet har nådd sine strategiske mål.
- Fremtidige resultatmål
- Avlønningsspolicy
- Analytiske kommentarer
- King III-kravene stiller krav om at den integrerte rapporten skal attesteres av en uavhengig part, og derfor gis det avslutningsvis i rammeverket også retningslinjer for bruk av tredjeparts bekreftelser.

Ledende akademiske miljøer har satt integrert rapportering på dagsorden

Harvard Business School (HBS), med professor Robert G. Eccles¹¹ i spissen, har tatt en ledende rolle i utviklingen av integrert rapportering. Eccles ga i 2010 ut

boken «*One report – integrated reporting for a sustainable strategy*» og var også initiativtager til et arbeidsmøte om integrert rapportering med 100 av verdens fremste eksperter på selskapsrapportering i regi av HBS i oktober 2010.¹² Eccles påpeker at det er flere forhold som må løses for å oppnå en bred tilslutning til integrert rapportering:

- Hvordan avslutte rapporteringsperioden samtidig for ikke-finansiell og finansiell informasjon når de interne måling- og kontrollsystemene for ikke-finansiell informasjon er mindre sofistikerte og rigorøse?
- Hvordan finne en løsning for bedre å forstå sammenhengen mellom finansielle og ikke-finansielle resultater?
- Hvordan få analytikere og investorer til å bli mer interessert i selskapets ikke-finansielle resultater?
- Hvordan redusere den tiltagende kompleksiteten i finansiell rapportering, som gjør det vanskelig for alle bortsett fra den mest sofistikerte regnskapsbruker å forstå selskapets finansielle stilling og resultater?
- Hvordan måle og rapportere om de risikoene selskapet tar for å skape verdier?
- Hvordan kompensere for mangelen på en global standard for ikke-finansiell informasjon?¹³

Integrert rapportering i praksis og hva vi kan lære av pionerene

Utgangspunkt

Startpunktet for å etablere en mer integrert rapportering, er å forstå bedre hvilke informasjonsbehov og ønsker selskapets interessenter har. Dette kan gjøres gjennom en strukturert dialog med representanter for viktige interessentgrupper om hvilke forventninger de har til selskapets rapportering. Et neste steg kan være å utvikle metodikk og prosesser for å hente inn og utarbeide den informasjonen som mangler i forhold til forventningene, og å forankre valg av rapporteringsnivå i styret.

I det følgende vil vi presentere noen konkrete erfaringer fra to selskaper, Novo Nordisk og Philips, som internasjonalt regnes som pionerer innenfor integrert rapportering.

⁹ Framework for Integrated Reporting and the Integrated Report, Discussion Paper released by the Integrated Reporting Committee (IRC) of South Africa on 25 January 2011.

¹⁰ Key Performance Indicator.

¹¹ Professor Eccles er blant annet medforfatter til bøkene «The ValueReporting Revolution» (2001) og «Building Public Trust» (2002).

KRAV: I Sør-Afrika krever King Code of Governance (King III) at børsnoterte selskaper utarbeider én integrert årsrapport som fokuserer på selskapenes påvirkning på den økonomiske, miljømessige og sosiale sfære.

¹² Som en oppfølging av dette arbeidsmøtet i regi av Harvard Business School, ble det publisert en artikkelsamling, «The Landscape of Integrated Reporting» som er tilgjengelig på: www.hbs.edu/environment/integratedreporting/ebook/.

¹³ «It's Time to Standardize Integrated Reporting of Financial and Sustainability Performance», Robert G. Eccles, HBR Faculty Blog, 2. august 2010.

Eksempel 1: Novo Nordisk

Det danske farmasiselskapet Novo Nordisk, som er verdensledende innenfor diabetesbehandling, var tidlig ute med integrert rapportering og utarbeidet sin første integrerte årsrapport allerede i 2004.¹⁴ For Novo Nordisk var integrert rapportering et uttrykk for selskapets ønske om å integrere både finansielle og ikke-finansielle perspektiver i måten selskapet ble drevet på, og å etablere en klarere forbindelse mellom bærekraftig forretningsdrift og finansielle resultater. Novo Nordisk benytter IFRS som rammeverk i sin finansielle rapportering. For den ikke-finansielle rapporteringen legges Global Reporting Initiative's (GRI) G3 Sustainability Reporting Guidelines til grunn. Novo Nordisk' eksterne revisor PwC, uttaler seg også om den ikke-finansielle rapporteringen.

Et sentralt spørsmål for Novo Nordisk har vært å bestemme hva slags informasjon den finansielle og den ikke-finansielle rapportering skal inneholde. Det sentrale kriteriet her er vesentlighet.

For finansiell rapportering er «vesentlighet» definert i ulike konseptuelle rammeverk utviklet av FASB, IASB og regulatoriske myndigheter i ulike land, eksempelvis Securities and Exchange Commission (SEC) i USA. Når det gjelder hva som er «vesentlig» ikke-finansiell informasjon, foreligger det ikke en internasjonal enighet om hvordan dette skal defineres. Novo Nordisk har valgt å legge til grunn vesentlighetsdefinisjonen i AccountAbility's AA1000 Assurance Standard, og bruke denne som et utgangspunkt for vurderingen av hva slags informasjon som skal inkluderes i årsrapporten (jf. tekstboks øverst på siden).

Ikke-finansielle forhold sorteres i kategoriene forretningskritiske forhold og forhold det gis informasjon om for å imøtekomme spesifikke forventninger fra viktige interessegrupper. Forretningskritiske forhold inkluderes i den trykte årsrapporten og de andre forholdene blir rapportert på selskapets nettside. Vurderingen av hva som skal rapporteres, gjøres i dialog med selskapets interessenter og i interne diskusjoner. Resultatet blir presentert for konsernledelsen og styret i form av et forslag til årsrapportering. Som grunnlag for sin uttalelse gjør dessuten Novo Nordisks eksterne revisor en vurdering av om den ikke-finansielle resultatinformasjonen som er inkludert i årsrapporten tilfredsstillende de valgte vesentlighetskriteriene.

«As a pharmaceutical company, Novo Nordisk's most material social impact is the company's contribution to improving care for people with diabetes and other conditions for which Novo Nordisk provides treatments. In assessing benefits for patients, the scope of clinical development programmes and the efforts to expand access are measured. Ensuring that an engaging, safe workplace that supports innovation is created is another important dimension of Novo Nordisk's social performance. Because it is important to retain society's trust, the degree to which Novo Nordisk reflects its own values and high ethical standards is also measured and managed. The most material dimension of the environmental impact is the energy and water used for production and the CO2 emissions from energy consumption. As the business has grown, with sales and production increasing substantially, the focus is on improving resource efficiency and on using alternative energy to reduce the environmental impact.»

Novo Nordisk har de siste årene hatt sterkt fokus på å forbedre prosesser og systemer for ikke-finansiell rapportering. Dette handler bl.a. om å sikre forbedret intern kontroll av ikke-finansiell rapportering, og å sikre at det er lik kvalitet på både finansiell og ikke-finansiell rapportering.

Eksempel 2: Philips

For Philips var beslutningen om å begynne med integrert rapportering en konsekvens av at bærekraft er blitt et sentralt element i selskapets strategi og et nøkkelement i Philips verdiskapning. For eksempel var Philips tidlig ute med å betrakte den globale energiutfordringen som en forretningsmulighet bl.a. ved å tilby energieffektive lyspærer og redusere egne klimagassutslipp gjennom økt bruk av fornybar energi. Da Philips i 2008 besluttet å integrere bærekraftsrapportering i årsrapporten, skyldtes det i stor grad at bærekraft allerede var blitt integrert del av selskapets strategi. Som det heter i Philips årsrapport for 2008: *«Simplifying our external annual reporting process in order to meet the needs of stakeholders, this year's Annual Report covers both our financial and our social and environmental*

*performance in a single volume. This reflects the fact that sustainability is no mere adjunct to, but rather embedded in the very fabric of our business operations.»*¹⁵

En av de største utfordringene for Philips var å samkjøre bærekraftsrapporteringen med den finansielle rapporteringsprosessen. I de fleste selskaper er den finansielle rapporteringsprosessen moden, med månedlige rapporteringer og stramme tidsskjemaer. Bærekraftsrapportering er derimot en ny aktivitet for de fleste selskaper. Rapporteringen er preget av bruk av en rekke ulike informasjonskilder, manuell datafangst og færre automatiserte rapporteringsverktøy. Den ulike graden av modenhet i prosessene er en av årsakene til at uttalelser fra revisorer om bærekraftsrapportering ofte utstedes med moderat grad av sikkerhet i motsetning til betryggende sikkerhet for den finansielle rapporteringen. Samkjøringen av de to rapporteringsprosessene medførte betydelige prosessendringer på tvers av flere funksjoner internt i Philips, så vel som for selskapets revisor.

¹⁵ One Report, Eccles and Krzus, s. 145-146.

Partnere søkes!

Velrenommert revisjonsselskap med kontorer i Oslo og Trondheim samt med sterk internasjonal tilknytning, ønsker å utvide virksomheten. Det søkes kontakt med Partnere/Senior Managere som ønsker å bli med på videreutviklingen av selskapet.

Alle henvendelser behandles konfidensielt.

Bill. mrk. 1/2011-3

¹⁴ One Report, Eccles and Krzus, s. 11-14.

Figur 2: Novo Nordisks ikke-finansielle statement for regnskapsåret 2010

Non-financial statement for the year ended 31 December

	Note	2010	2009	2008
Social performance				
Patients				
Donations to the World Diabetes Foundation (DKK million)	2	69	68	68
Donations to the Novo Nordisk Haemophilia Foundation (DKK million)	2	15	15	10
Healthcare professionals trained or educated in diabetes (1,000) (accumulated)	3	1,178	805	380
People with diabetes trained (1,000)	3	494	416	N/A ¹⁾
LDCs where Novo Nordisk sells insulin according to the differential pricing policy (%)	3	67	73	64
Active patent families				
Active patent families	4	817	905	890
New patent families (first filings)	4	62	55	71
Animals purchased	5	62,927	57,315	57,253
People participating in clinical trials	6	19,361	11,130	13,822
Employees				
Employees (total)	7	30,483	29,329	27,068
Employee turnover (%)	7	9.1	8.3	12.1
Absence (%)	8	2.4	2.6	2.2
Frequency of occupational injuries (number/million working hours)	8	4.9	4.3	5.4
Annual training costs per employee (DKK)	7	14,207	13,283	13,192
Engaging culture (employee engagement) on a scale of 1–5	7	4.3	4.3	4.2
Diverse senior management teams (%)	7	54	50	43
Employment impact worldwide (direct and indirect jobs)	9	108,248	96,468	88,521
Assurance				
Company reputation with external key stakeholders on a scale of 0–100	10	76.1	76.3	72.4
Employees trained in business ethics (%)	11	98	N/A ¹⁾	N/A ¹⁾
Warning letters and re-inspections	12	0	0	0
Fulfillment of action points from facilitations of the Novo Nordisk Way (%) of Management	13	93	93	92
Supplier audits	14	192	196	161
Environmental performance				
Inputs				
Energy consumption (1,000 GJ)	15	2,234	2,246	2,533
Water consumption (1,000 m ³)	16	2,047	2,149	2,684
Raw materials and packaging materials (1,000 tons)	17	65	79	132
Outputs				
CO ₂ emissions from energy consumption (1,000 tons)	18	95	146	215
CO ₂ emissions from refrigerants (1,000 tons)	18	6	6	N/A ¹⁾
CO ₂ emissions from transport (1,000 tons)	18	57	N/A ¹⁾	N/A ¹⁾
Wastewater (1,000 m ³)	19	1,935	2,062	2,542
Chemical oxygen demand (COD) in wastewater (tons)	19	555	617	891
Total waste (tons)	20	20,565	21,019	20,346
Non-hazardous waste (% of total waste)	20	68	64	70
Breaches of regulatory limit values	21	18	10	28

¹⁾ N/A denotes values that were not recorded in the respective period.

Fordelene med integrert rapportering har vært betydelige for Philips. Forbedringene i rapporteringsprosessen har resultert i mer tidsriktig informasjon med høyere kvalitet som hyppigere formidles til brukerne. Hyppigere og bedre informasjon medfører dessuten at selskapet kan gjennomføre korrigerende tiltak raskere. Integrert rapportering har videre ført til at flere interne interessenter nå gjennomgår informasjonen, noe som resulterer i ytterligere kvalitetsforbedringer.¹⁶

Hvilke muligheter medfører integrert rapportering for revisorbransjen?

Integrert rapportering representerer muligheter og utfordringer for revisorbransjen. Brukere av integrerte rapporter vil ha behov for den tillit uttalelser fra tredjeparter kan tilføre. Dette skaper et behov for uavhengige uttalelser.

Dagens lovgivning pålegger styret og ledelsen å utarbeide årsrapporter. En uavhengig tredjepart – revisor – må uttale seg om hvorvidt regnskapet gir et rettviseende bilde av virksomhetens finansielle stilling i overensstemmelse med reglene om finansiell rapportering som anvendes. Uavhengig bekreftelse på innholdet i bærekraftsrapportene er frivillig.

I revisjonsberetningen uttaler revisor seg om regnskapet er utarbeidet i samsvar med det rammeverk for finansiell rapportering som er anvendt, for eksempel IFRS eller god regnskapsskikk. På samme måte kan revisor uttale seg om bærekraftsrapporter er utarbeidet i samsvar med GRI eller ikke.

Standardiserte revisjonsstandarder for bærekraftsrapportering

I dag begrenser revisors rolle seg til å uttale seg om innholdet i ikke-finansiell informasjon er inkonsistent med den finansielle rapporteringen. En integrert rapportering

fordrer at revisors rolle utvides. På samme måte som revisjonsberetningen bidrar med troverdighet til den finansielle informasjonen, vil uavhengige uttalelser om virksomhetenes bærekraftsrapportering bidra med økt troverdighet. King III anbefaler at revisjonsutvalget engasjerer ekstern revisor til å avgi uavhengige uttalelser om bærekraftsrapporteringen. Videre anbefaler King III at ISAE 3000 – Assurance Engagements other than Audits or Reviews of Historical Financial Information og AccountAbility's AA1000 Assurance Standard (AA1000AS) benyttes som grunnlag for revisors arbeid med og uttalelser om bærekraftsrapportering.

Et sentralt spørsmål for revisorbransjen er om det er gjennomførbart å uttale seg med samme grad av sikkerhet som i revisjonsberetninger om årsregnskapet (betryggende grad av sikkerhet). Både ISAE 3000 og ISAE 3410, Assurance Engagements on Greenhouse Gas Statements, tilrettelegger for uttalelser med betryggende grad av sikkerhet. ISAE 3410, som ble fastsatt i januar 2011, vil utgjøre et etterlenget supplement til ISAE 3000 som i hovedsak benyttes i forbindelse med bekreftelsesoppdrag knyttet til bærekraftsrapportering.

Hvilke krav stiller så dette til revisorbransjen?

Først og fremst må revisor sette seg inn i og forstå kravene i rammeverket for integrert rapportering og hvem brukerne av integrert rapportering er. Videre stiller integrert rapportering antagelig større krav til revisors kunnskap om revisjon av systemer, prosesser og kontroller. Videre vil det kunne være behov for økt bruk av eksperter for å kunne forstå kompleks ikke-finansiell informasjon.

Tiden er inne for integrert rapportering

Utviklingen av integrert rapportering innebærer en evolusjon, ikke en revolusjon, av selskapsrapportering. Integrert rapportering er ikke et nytt konsept, og lignende konsepter og ideer har vært på agendaen lenge. Men, for å parafrasere Victor Hugo, ingenting er så sterkt som en idé hvis tid er kommet. Med den globale finanskrisen, klimaendringer og knapphet på naturressurser som bakteppe, og med støtte fra en tung allianse av investorer, selskaper, regulatoriske myndigheter, børs, revisjonsselskaper og akademiske miljøer, er det svært mye som tyder på at tiden nå er kommet for integrert rapportering.

¹⁶ «Six reasons why CFOs should be interested in Sustainability», Simon Braaksma, artikkel i «The Landscape of integrated reporting», 2010.